

ПЛАХОТНЮК Н.П.

канд. пед. наук,
ст.викладач кафедри іноземних мов
і новітніх технологій навчання,
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Україна

ВИКОРИСТАННЯ АВТЕНТИЧНИХ ТЕКСТІВ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЖУРНАЛІСТІВ

У статті розглядається автентичний текст як засіб формування іншомовної професійної комунікативної компетентності майбутніх медіа фахівців. Висвітлюються його переваги порівняно з іншими засобами навчання. Аналізується поняття „іншомовна професійна комунікативна компетентність майбутніх журналістів” як складна структура яка має лінгвістичний, соціокультурний, стратегічний та професійний компоненти. Зазначаються критерії відбору автентичних текстів для студентів журналістів, наводяться приклади вправ на трьох етапах роботи з оригінальним текстом. Ключові слова: іншомовна професійна комунікативна компетентність, професійна підготовка, автентичний текст.

В статье рассматривается аутентичный текст как средство формирования иноязычной профессиональной коммуникативной компетентности будущих медиа специалистов. Освещаются его преимущества по сравнению с другими средствами обучения. Анализируется понятие "иноязычная профессиональная коммуникативная компетентность будущих журналистов" как сложная структура, которая имеет лингвистический, социокультурный, стратегический и профессиональный компоненты. Указываются критерии отбора аутентичных текстов для студентов журналистов, приводятся примеры

упражнений на трех этапах работы с оригинальным текстом. Ключевые слова: иноязычная профессиональная коммуникативная компетентность, профессиональная подготовка, аутентичный текст.

Authentic text is considered in the article as means of formation of foreign language professional communicative competence of future media professionals. Its advantages over the other means of education are highlighted. The concept "foreign language professional communicative competence of future journalists" is analyzed as a complex structure with linguistic, socio-cultural, strategic and professional components. The criteria for selecting authentic texts for journalism students are analysed, examples of exercises are given on three stages of working with the original text. Key words: foreign language professional communicative competence, professional training, authentic text.

Постановка проблеми. В умовах швидкого політичного та економічного розвитку держави, формування свідомого громадянського суспільства зросла роль засобів масової інформації. Актуальним стає питання про професіоналізм журналістських кадрів, які мають володіти професійними знаннями на належному рівні, бути обізнаними зі світовими тенденціями у медіа сфері, нести відповідальність за якість та своєчасність поданої інформації, мати творчий потенціал. Входження нашої держави в європейський освітній простір, глобалізація медіа спричиняють підвищення вимог до фахової підготовки майбутніх журналістів, зокрема іншомовної професійної комунікативної компетентності. Сучасний журналіст повинен оволодіти навичками та вміннями усної та письмової комунікації, ведення професійного діалогу, подолання конфліктних ситуацій у процесі спілкування. Зазначені та інші складові іншомовної професійної комунікативної компетентності дозволять медіа працівнику стати конкурентоспроможним та мобільним у сфері журналістської діяльності відповідно до світових стандартів.

Використання автентичних текстів з урахуванням особливостей фахового мислення є ефективним засобом для навчання студентів журналістів іншомовного професійного спілкування, оскільки в таких текстах представлені не тільки правильні лексичні та граматичні структури, а й культурологічний, ситуативний та інформативний аспекти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам визначення змісту і структури іншомовної професійної комунікативної компетентності майбутніх фахівців різних спеціальностей присвячені праці А. Андрієнко, Л. Біркун, Л. Галікової, Т. Грабой, Т. Ємельянової, В. Зикової, Г. Ізмайлової, О. Клименко, Л. Нагорнюк, О. Петрової та ін. Аналіз результативності роботи з автентичним текстом у контексті формування іншомовної комунікативної компетентності був проведений такими науковцями як М. Брін, Г. Верещагін, В. Костомаров, Л. Ліер, В. Наталин, Є. Пассов, Ю. Прохоров та ін. Разом з тим, нами не було знайдено ґрунтовних досліджень щодо використання автентичного тексту у формуванні іншомовної професійної комунікативної компетентності майбутніх журналістів.

Формулювання цілей статті. Метою нашої статті є аналіз ролі і доцільності використання автентичного тексту у процесі формування іншомовної професійної комунікативної компетентності майбутніх журналістів.

Виклад основного матеріалу. Професійна іншомовна підготовка сучасного журналіста повинна бути спрямована на формування кваліфікованого фахівця, обізнаного не тільки у сфері журналістики, а й у суміжних галузях, здатного до самовдосконалення, самореалізації та професійної мобільності.

Іншомовна професійна комунікативна компетентність майбутніх журналістів розглядається науковцями як: низка знань, умінь, навичок, здібностей і досвіду, які потрібні майбутньому журналісту для здійснення іншомовної професійної діяльності (робота з іншомовною інформацією,

побудова усного та письмового журналістського тексту, організація професійного діалогу, пізнавальна діяльність та ін.) [1, с. 8-9]; уміння чітко розуміти англomовного співрозмовника, висловлювати думку усно і текстуально, знання основних правил роботи з автентичними текстами різних стилів, пошук найбільш раціональних способів вираження власної думки [2]; невід'ємна частина професійної діяльності, що містить уміння будувати мовленнєві структури за законами риторики, композиційно правильно оформляти усний та письмовий текст [3].

Аналізуючи поняття „іншомовна професійна комунікативна компетентність майбутніх журналістів” вважаємо, що воно є інтегрованим і включає не тільки знання іноземної мови на належному рівні, вміння оперувати фаховими поняттями, будувати комунікативні моделі відповідно до мовної ситуації, а й оцінку визначених професійних проблем, адекватність формулювання висновків, виокремлення головної інформації, розуміння її цінності з позиції професійної діяльності.

Як інтегроване поняття іншомовна професійна комунікативна компетентність майбутніх журналістів має свою структуру і складається з лінгвістичного, соціокультурного, стратегічного та професійного компонентів. Лінгвістична складова включає знання, вміння, навички і здібності, що дають змогу комуніканту розуміти і висловлювати граматично і лексично правильно оформлене іншомовне висловлювання. Соціокультурний компонент забезпечує знання про культуру та звичаї іншої країни, мова, якої вивчається, прийняті правила вербальної і невербальної поведінки, мовний і мовленнєвий матеріал, який потрібен для розкриття соціокультурної інформації (реалії, вільні та сталі словосполучення, формули мовленнєвого етикету, навички та вміння оперувати фоновими знаннями, мовним і мовленнєвим матеріалом соціокультурного змісту). Стратегічна складова спрямована на здобуття знань, вмінь і навичок застосування комунікативних стратегій для реалізації продуктивного спілкування. Професійний компонент містить

якості, а також здібності, знання, вміння і навички журналіста, які дозволять йому, з одного боку, знаходити та опрацьовувати іншомовну професійно значущу інформацію, знання фахової термінологічної лексики, вміння читати і розкривати головне у спеціалізованих текстах, а з іншого – знання структури й особливостей організації спеціалізованого діалогу, проведення презентацій, інтерв'ю, опитувань, конференцій, оформлення ділової кореспонденції [1, с.9].

Ефективним засобом формування іншомовної професійної комунікативної компетентності вважається автентичний текст. Викладач використовує оригінальні тексти як фундамент для розвитку вмінь підготовленого і спонтанного усного і письмового мовлення як в діалогічній так і в монологічній формах.

Систематичне застосування автентичних текстів має ряд переваг порівняно з іншими засобами навчання, а саме: позитивно впливають на мотивацію навчання, оскільки містять цікаву інформацію для професійного розвитку; підвищує професійний і загальний рівень знань, сприяючи конкурентоспроможності майбутнього журналіста на сучасному ринку праці; допомагає вивчати і вдосконалювати мову за рахунок використання оригінальної лексики носіїв мови; розвиває такі психічні процеси як пам'ять, увагу, мислення, відчуття та сприйняття, особистісні якості, має певне внутрішнє виховне значення; формує аналітичні, критичні, прогностичні вміння; забезпечує розвиток професійної компетентності, знайомлячи з особливостями газетного дискурсу іншомовної преси, її структурою, жанрами, даючи сучасний фаховий матеріал для розвитку професіоналізму; виробляє звичку самостійної роботи над газетним і художнім текстом; має творчий підхід до навчання [4, с. 10].

Підкреслюючи позитивні аспекти використання автентичних текстів науковці також зазначають, що: вони спонукають учнів до безпосередньої взаємодії з політичною професійною англійською мовою; постійно

оновлюються, оскільки більшість з них знаходять у періодичних виданнях; забезпечують пізнавальні потреби студентів-журналістів та одночасний розвиток усіх компонентів іншомовної професійної комунікативної компетентності [5, с. 86].

Проте опрацювання оригінальних текстів може викликати певні труднощі у майбутніх фахівців. Перш за все, автентичний текст повинен відповідати мовному рівню студентів. Якщо текст буде надто важкий, містити багато незнайомого лексичного і граматичного матеріалу, то студенти втратять інтерес до нього. Варіантами вирішення цієї проблеми можуть бути спрощення певних лексико-граматичних структур автентичного тексту викладачем, використання не всього тексту, а його частини, пояснення та опрацювання лексико-граматичного матеріалу перед читанням тексту. Наступною проблемою у використанні автентичних текстів може бути низький мовний рівень групи, оскільки, зазвичай, оригінальні тексти створені для фахівців з високим мовним рівнем. Отже, доцільно їх використовувати у групах з рівнем *Intermediate* або *Advanced*. Необхідно також брати до уваги довжину автентичного тексту, тому що, зазвичай, вони є занадто довгими, і студенти не спроможні їх опрацювати [6]. Врахування та усунення зазначених труднощів у використанні автентичних текстів у іншомовній підготовці майбутніх журналістів дасть змогу викладачеві успішно підібрати оригінальні тексти і розробити комплекс вправ до них.

Автентичні тексти для студентів-журналістів добирались нами з урахуванням наступних критеріїв, які були визначені нами на основі аналізу праць з цієї проблеми (А. Кейс, В. Наталин, А. Нипадимка, Н. Сарновська та ін.): вони мають відповідати навчальним і виховним цілям програми, віковим особливостям студентів, містити цінну професійну інформацію, бути сучасними і актуальними, задовольняти навчально-пізнавальні потреби студентів, викликати природній емоційний відгук, мати соціальну значущість та проблемність викладу матеріалу.

В залежності від комунікативної мети заняття автентичні тексти поділяють на: читання з розумінням основного змісту тексту (reading for the main idea), читання з повним розумінням тексту (reading for details), читання з метою пошуку необхідної інформації (reading for specific information). Тексти з розумінням основного змісту передають інформацію про культуру, звичаї, історію, традиції англomовних країн. Такі тексти можуть бути художніми, науково-популярними та прагматичними. Матеріалом для читання з повним розумінням тексту слугують пізнавальні тексти, що містять значущу для студентів інформацію, мовні та смислові труднощі. З текстів для переглядового читання необхідно вибрати ту інформацію, що відповідає заданим параметрам пошуку [7, с. 382].

Над автентичним текстом студенти працюють у три етапи: pre-reading, while-reading and post-reading activities. Дотекстовий етап має на меті стимулювання пізнавально-мотиваційної сфери студентів до читання, актуалізацію внутрішньої потреби до роботи над текстом, залучення наявних знань з інших предметів професійного циклу, формування прогностичних умінь. Текстовий етап спрямований на виконання комунікативних завдань, розвиток умінь і навичок роботи з текстом, які потрібні для певного виду читання. Вправи цього етапу носять рецептивно-репродуктивний характер, навчаючи студента відтворювати лексико-граматичні структури з опорою на виділені слова, словосполучення або речення. Метою післятекстового етапу є перевірка розуміння прочитаного, розвиток творчих здібностей та критичного мислення студентів, формування вмінь діалогічного і монологічного мовлення на основі автентичного тексту.

Вправи першого етапу роботи з текстом можуть мати наступні формулювання: дайте відповідь на поставлені питання, висловіть свою думку щодо основної ідеї тексту на основі заголовку, прочитайте початок окремих тверджень з тексту і спрогнозуйте можливі варіанти їх продовжень, чи погоджуєтесь ви з такими судженнями чи ні тощо.

Дотекстові вправи мають репродуктивний характер і готують студентів до сприйняття і вилучення необхідної інформації з автентичного тексту.

До вправ другого етапу роботи з текстом належать такі: дати відповіді на питання щодо змісту тексту, вставити у речення пропущені слова та словосполучення з тексту, перефразувати виділені в тексті слова та словосполучення, відтворити основні події з тексту, використовуючи опорні вирази, сформулювати питання до тексту тощо.

Вправи третього етапу роботи з текстом формуються наступним чином: продовжити діалог, доповнюючи його словами і фразами з тексту, прокоментувати зазначені висловлювання, написати твір на запропоновану тему, підготувати доповідь, написати статтю до журналу тощо. Запропоновані вправи сприяють формуванню власної точки зору на події і факти, описані в тексті, розвивають аналітичні здібності та критичне мислення студентів-журналістів.

Наведемо приклади розроблених нами завдань до роботи з автентичними текстами з посібника-практикума „Journalism as a Profession” для студентів 3 курсу спеціальності „Видавнича справа та редагування”.

I. Pre-reading activities:

1. Work in pairs and discuss the following questions:
 - a) What were the reasons for you to choose journalism as a profession? What attracts you in this work?
 - b) What is the role of a journalist in the society?
 - c) Do you see any drawbacks in a profession of a journalist?
2. You are going to read the text about the history of journalism. Read the statements from the text and try to predict their possible endings.
3. Agree or disagree with the following statements:
 - a). Journalists learn to write under pressure, work with deadlines, search for information day and night and use language sufficiently.

- b). Journalists are people who care a lot about liberty, freedom of speech and fairness in journalism.
 - c). A journalist should learn all his life — to make fewer mistakes and better reporting.
4. You are going to read the text about international news agencies. Try to predict the main issues the text will deal with.
- a) the way the news is made by international news agencies
 - b) the work of Thomson Reuters
 - c) the rivalry in the work of international news agencies
 - d) international agencies and their customers
 - e) international news agencies and an internet age
5. Read the opinions below. Do you agree with them?
- a). Different media sources report the same story in different ways.
 - b). Media reporters sometimes try to make news stories sound worse than they are.
 - c). In modern media impartiality in the news is dead.

II. While-reading activities:

1. Read the text and find English equivalents to the following Ukrainian phrases. Use them in the sentences of your own.
2. Answer the questions.
3. Fill in the gaps using appropriate words and expressions from the text.
4. Paraphrase the highlighted words and expressions in the text.
5. Read the text and make a plan of it giving titles to paragraphs.
6. Paraphrase the underlined word combinations in the sentences using words and expressions from the text.
7. Write out of the text personal qualities and professional qualifications of a good journalist and rank them in the order of importance. Add some of the qualities and qualifications to your list and explain why a journalist should possess them.

8. Find in the text highlighted words and expressions similar in meaning to the ones given below.

9. Match a word with its definition.

III. Post-reading activities:

1. Read the following sentences and develop the ideas expressed in them by adding 2-3 logical sentences.

2. Fill in the logical parts of the following dialogue. Dramatize it with a partner.

3. Comment upon the following quotations:

„I became a journalist because I did not want to rely on newspapers for information” (Christopher Hitchens).

„Journalism is literature in a hurry (Matthew Arnold).

„The media, like anything else, can be bought. Everything, it seems, has its price. Even the free press” (Lance Morcan).

4. Write an opinion essay on the topic „The profession of a journalist — how I see it.”

5. Match the beginnings of the sentences on the left with their logical endings on the right. Comment on them.

6. Put the following dialogue into the logical order. What are the qualities required by the editor from his future employee?

7. Make up a dialogue with your partner.

8. Speak about your groupmates and characterize them as future media workers. Who will make a brilliant career? Give your grounds.

9. Write a discursive essay: „The usefulness and importance of the work of a journalist”.

10. Look at the programs offered by 3 top universities for studying journalism in Great Britain. Choose the University you'd like to study at if you had a possibility. Explain your choice.

11. Conduct an interview with graduates of your department and ask them the questions mentioned in the dialogue above. Tell about your survey in class.

Варто зазначити, що значну увагу при розробці вправ до автентичних текстів для майбутніх журналістів було приділено проблемним творчим завданням для інтенсифікації формування їх іншомовної професійної комунікативної компетентності.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, опрацювання автентичних текстів студентами підвищує інтерес до вивчення професійної англійської мови, активізує пізнавальну діяльність майбутніх фахівців, забезпечує зв'язок навчального матеріалу з реальними ситуаціями у професійній діяльності. Подальші перспективи нашого дослідження вбачаємо у теоретичному аналізі інших автентичних матеріалів та можливості їх впровадження у процес іншомовної професійної підготовки майбутніх журналістів.

Список використаних джерел:

1. Нагорнюк Л.Є. Формування іншомовної професійної комунікативної компетентності майбутніх журналістів у процесі фахової підготовки : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 – теорія і методика проф. освіти / Людмила Євгенівна Нагорнюк ; ТНПУ ім. В. Гнатюка. – Тернопіль, 2009. – 19 с.
2. Михайличенко Ю.В. Формирование англоязычной коммуникативной компетенции будущих журналистов с использованием электронных сми // Филология и литературоведение. 2015. – № 1 [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://philology.snauka.ru/2015/01/1136>
3. Коновальчук С. До питання визначення психологічних передумов формування професійної англомовної компетенції студентів факультету журналістики / С. Коновальчук // Теорія та методика управління освітою. – 2013. – №10. [Электронный ресурс] Режим доступа: http://umo.edu.ua/images/content/nashi_vydanya/metod_upr_osvit/13.pdf
4. Чемерис І. М. Формування професійної компетентності майбутніх журналістів засобами іншомовних періодичних видань : автореф. дис. ...

канд. пед. наук : 13.00.04 – теорія і методика проф. освіти / Інна Михайлівна Чемерис. – Київ, 2008. – 20 с.

5. Нипадимка А.С. Роль автентичних текстів в навчанні іноземним мовам майбутніх фахівців-міжнародників / А. С. Нипадимка, Н. І. Сарновська // Молодий вчений. – 2016. – № 4.1. – С. 84-87. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2016_4.1_24

6. Alex Case. Advantages and disadvantages of using authentic texts in class. [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://www.usingenglish.com/articles/advantages-disadvantages-using-authentic-texts-in-class.html>

7. Полонська Т.К. Автентичний текст як основний структурний компонент навчальних посібників елективних курсів з іноземних мов для учнів профільної школи [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://ipvid.org.ua/upload/iblock/8e9/8e9d6e9cb2837ff018005a5f2161ce32.pdf>

Spysok vykorystanykh dzherel:

1. Nahorniuk L.Ie. Formuvannia inshomovnoi profesiinoi komunikatyvnoi kompetentnosti maibutnikh zhurnalistiv u protsesi fakhovoi pidhotovky : avtoref. dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.04 – teoriia i metodyka prof. osvity / Liudmyla Yevhenivna Nahorniuk ; TNPU im. V. Hnatiuka. – Ternopil, 2009. – 19 s.

2. Mykhailychenko Yu.V. Formyrovanye anghloiazыchnoi kommunykativnoi kompetentsyy budushchykh zhurnalystov s yspolzovanyem elektronnykh smy // Fylolohyia y lyteraturovedenye. 2015. – № 1 [Електронні ресурс]. Rezhym dostupu: <http://philology.snauka.ru/2015/01/1136>

3. Konovalchuk S. Do pytannia vyznachennia psykholohichnykh peredumov formuvannia profesiinoi anhlomovnoi kompetentsii studentiv fakultetu zhurnalistyky / S. Konovalchuk // Teoriia ta metodyka upravlinnia osvitoiu. – 2013. – №10. [Електронні ресурс] Rezhym dostupu: http://umo.edu.ua/images/content/nashi_vydanya/metod_upr_osvit/13.pdf

4. Chemerys I. M. Formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnikh zhurnalistiv zasobamy inshomovnykh periodychnykh vydan : avtoref. dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.04 – teoriia i metodyka prof. osvity / Inna Mykhailivna Chemerys. – Kyiv, 2008. – 20 s.
5. Nypadymka A.S. Rol avtentychnykh tekstiv v navchanni inozemnym movam maibutnikh fakhivtsiv-mizhnarodnykiv / A. S. Nypadymka, N. I. Sarnovska // Molodyi vchenyi. – 2016. – № 4.1. – S. 84-87. – Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2016_4.1_24
6. Alex Case. Advantages and disadvantages of using authentic texts in class. [Електронныi resurs] Rezhym dostupu: <https://www.usingenglish.com/articles/advantages-disadvantages-using-authentic-texts-in-class.html>
7. Polonska T.K. Avtentychnyi tekst yak osnovnyi strukturnyi komponent navchalnykh posibnykiv elektyvnykh kursiv z inozemnykh mov dlia uchniv profilnoi shkoly [Електронныi resurs] Rezhym dostupu: <http://ipvid.org.ua/upload/iblock/8e9/8e9d6e9cb2837ff018005a5f2161ce32.pdf>

